

akkor a gyakorlatlan puskás a repüléséről ismerheti meg, illetőleg azon sajátságos modorosságáról, melylyel leszáll. A földre ereszkedés előtt ugyanis csapkodni szokott, majd pedig mielőtt szárnyait összetenné, azok hegyét merőlegesen a magasba emeli.

Ha a lotyó szárnyaltan, mélyes vízre kalimpálózik le, ugyancsak sebtiben kell utána eredni, mert az ilyen nyomban uszásra veszi a dolgot, sőt ha szorul a kapcza, még le is bukik és dolgot ad a legpraktikusabb vízikutyának is. Az is megesik néha, hogy alábukva, nem jön többé felszínre, vagy talán csak beláthatlan távolban. Az ilyen aztán végkép elveszett a vadászra nézve.

Lakatos Károly.

KÜLÖNFÉLÉK.

Stainer Gyula cs. és kir. udvari szállító első körmendi magyar magpergetőgyára és erdészeti magkereskedése az Országos Erdészeti Egyesület jótékony alapítványainak gyarapítására április hó folyamán 1000 (egyezer) koronát adományozott, a mely nemeslelkű áldozatkészségért az egyesület köszönetet mondott, egyszersmind értesítvén az adakozó céget, hogy az összeget felerészben a Wagner Károly, felerészben pedig az Erzsébet királyné alapítvány gyarapítására fordítja; a jelentékeny összegű adománynyal a cég hálára kötelező módon segítette elő az egyesület abbeli törekvését, hogy jótékony alapítványaiból minél több szorult helyzetben lévő erdőtisztí és altisztí özvegyet és árvát részesíthessen támogatásban és anyagi segélyben.

A f. évi tavaszi erdészeti államvizsgát a vasúti sztrájk következtében beállott forgalmi akadályok megzavarták. Sem a vizsgáló bizottság, sem a vizsgázók nem jöhettek össze a kellő időre. A vizsgáló bizottságba annak elnöke, *Sóltz Gyula* orsz. főerdőmester *Téglás Károly* m. kir. erdőtanácsost és akad. tanárt, *Török Gábor* Debreczen városi erdőmestert és *Bund Károly* egyesületi titkárt hívta meg, előbbi kettő azonban nem jelenhetvén meg, helyettük *Kallina Károly* ny. m. kir. főerdőmester és *Havas Ágoston* apáts. erdőmester hivatott be.

A vizsgára 7-en jelentkeztek és nyertek engedélyt, kik közül azonban tényleg csak ketten jelentek meg. Ezek egyike Liptó-

ujvárról Oderbergen, Bécsen és Nagy-Kanizsán át volt kénytelen utazni, hogy idejében Budapestre érkezzék. Mindkét vizsgajelöltet, névszerint *Kellner* Viktor Coburg hercegi erdőgyakornokot és *Krause* Dezső m. kir. erdőgyakornokot a bizottság képesítettnek találta.

A vizsga írásbeli részén feltett kérdések a következők voltak:

I. Valamely selmeczbányavidéki kohótelep tőszomszédságában a kohófüst egy 55 éves, IV. termőhelyen álló, átlagosan 0·8 sűrűségű jegenyefenyvesnek 10 kat. holdas részét annyira megtámadta, hogy annak kihasználása szükségessé vált. Az erdő birtokosa a vizsgajelöltet felhívja, adjon szakvéleményt, hogy az erdő időelőtti tarolásáért mily összegű kártérítést követelhet a kohóvállalattól?

Számítsa ki vizsgátevő ezt a kártérítési összeget, általa különben saját belátása szerint választandó adatok felhasználásával.

II. Valamely volt urbéres község részére kihasított öreg kocsányos tölgyerdőnek a felujítását az üzemterv mezőgazdasági köztes használatlaltal írja elő.

Mily módon végezné vizsgátevő a kérdéses erdő felujítását, ha az évi vágásterület 3 kat. holdat tenne ki s az erdő talaja buza- és kukoriczatermelésre alkalmas volna?

Az irtási és erdősítési költségek, valamint a köztes használat várható jövedelmének a megállapításával, tehát a kiadás és bevétel egybevetéséből mutassa ki vizsgátevő, hogy a szóbanforgó felujítási mód a birtokos községre nézve mily mértékben volna előnyös vagy hátrányos?

III. Vizsgátevő ismertesse az usztatás és a tutajozás előnyeit és hátrányait s azokat egybevetve a szárazon való szállítás főbb előnyeivel és hátrányaival, írja le, hogy a vizen való szállítást minő körülmények között tartja helyénvalónak.

A f. év április havában előfordult erdei tüzekről. A mult hó első napjaiban a hirlapokban „óriási“ erdőégésekről volt alkalmunk olvasni. A közölt hírek szerint különösen Hunyad-, Szilágy- és Máramarosvármegyékben dultak a nagy tüzek, „óriási rettenettségben tartva a közeli faluk lakosságát és a szélvész miatt lehetetlenné téve az oltási munkálatokat.“ Állítólag több ezer hold égett le és Szilágy megyében a kirendelt katonaság sem lett volna képes a tüzet megfékezni. A tömeges erdőégéseket a hírek az

említett vidéken terjedő szocialisztikus mozgalommal hozták kapcsolatba s gyujtogatásokból eredőknek mondották.

Utána járván a dolognak, jelenthetjük, hogy e hírek nagy részben — szerencsére — nem felelnek meg a valóságnak.

Igy *Hunyadvármegyében* a dévai kincstári erdőben fordult elő 20 kat. holdon 20 éves tölgyesben alomtűz, melyet a szomszédban dolgozó erdei munkások azonnal eloltottak; kár ugyyszólván nem volt; a bukusesdi, rovinai és szeszpuri volt urbéresek erdejében 20 kat. holdon alomtűz volt, melyet a lakosság eloltott; a kár 800 K; a dévai történelmi társulatnak, a dévai várhegyen létesített ültetvényeiben 2 $\frac{1}{4}$ kat. holdon volt erdőégés, melyet a lakosság a kirendelt honvédséggel együtt eloltott; a kár 225 K; a kőrösbányai g. kath. egyház erdejében 1 $\frac{1}{2}$ kat. holdon alomtűz fordult elő, melyet a lakosság eloltott; a kár 75 K; Déva város szárhegyi erdejében 12 kat. hold kőrüültetésben 240 K kárt okozott a tűz, melyet a lakosság eloltott. A többi mintegy 15 tüzeset egészen jelentéktelen kiterjedésű tűz volt, mely értékben alig kimutatható kárt okozott.

Szilágymegyében Gyülmölcsényes község határában (és nem Szilágynagyfaluban, mint a lapok irták) Bánffy Dezső báró Lippaja nevű erdejében mintegy 50—60 kat. hold kiterjedésű, 5—20 éves tölgy s cser fiataloson hajtotta keresztül az erős, délkeleti szél a futótűzet. A kárt még megállapítani nem lehet, de valószínű, hogy az kisebbmértű lesz, mert a futótűz gyorsan haladt végig a területen. Az oltáshoz a közeli lakosság azonnal kivonult ugyan, de a nagy szél miatt kisebb területre már nem szoríthatták.

Máramarosmgyében a máramarosszigeti közbirtokosság „Hegyeshegy“ nevű erdejében a 9 kat. holdnyi tölgyerdőben égett az alom. Az okozott kár valószínűleg csekély, mert a megperzselődött törzsek előreláthatólag nem fognak kiszáradni. A tüzet eloltották, mielőtt a városból a segítség kirendeltetett volna.

A tüzet legtöbb esetben pásztorok gondatlansága okozta vagy szomszédos rétek tisztítása alkalmával csapott az erdőbe stb.

A nagy kiterjedésű erdőégésekről s azt hisszük, a tervszerű gyujtogatásokról szóló riasztó hírek is tulzottak. Az előfordult erdei tüzek nem voltak nagyobb mértűek, mint amilyenek a szárazabb s szelesebb tavaszi évszak idején előfordulni szoktak. *Cserny Győző.*

A csallóközi erdősitésekről és fásításokról. Ugy a Csallóköz, mint a Csilizköz általában véve fában szegény és pedig nemcsak a szerszám-, hanem a tüzelőfában is. A legtöbb községben még gyümölcsfát sem találunk.

Pedig a talaj — kivéve a sivár homokot és a kavicsos részeket — a fatenyésztésre általában igen kedvezőnek mondható, mi abból is kitűnik, hogy a legértékesebb lombfák a leggyorsabban és legszelbben diszlenek ott, hol azok ültetéséről az elődök gondoskodtak. Igen szép példa erre a csicsói uradalom több kisebb erdeje is.

Mindenütt fűzfa és kevés nyárfa váltakozik az égerfával. A nagyobb uradalmaknál már látunk tölgyeseket is; ezenfelül igen sok helyütt ákácztot — a nem neki való talajon. Az ármentesítő társulatok területén már némi nemes fűz telepítésre is akadunk. Ezekon kívül más erdei fa alig, vagy csak itt-ott egy-egy példányban található.

Bár gyümölcsének jóságáról híres a gutai öreg erdei gyümölcsös és a füssi uradalom gyümölcsös kertje, mégis ezen a téren alig történik új telepítés. Kiemeljük azonban dr. Darányi Ignác volt földmivelésügyi miniszternek vágmelletti fiatal gyümölcsösét, mely nemcsak kiterjedése, de szakszerű kezelése és fejlődése tekintetében is követendő például szolgálhat.

A csallóközi ember ma még meg van elégedve a mostani fanemekkel, pedig sok helyütt órák járásnyiról hoz el egy szekérrudnak vagy oldalnak alkalmas keményfarudat. A visszás állapoton azonban nem segít. Nem gondol arra, hogy ezen segíteni is lehetne s ülteti tovább a fűzfát. Nemcsak a földmives osztály, hanem a földbirtokosság jórésze is így gondolkozik és marad a réginél. Némi mentségül, illetőleg magyarázatul szolgálhat az a körülmény, hogy a fűzborongot csak bele kell nyomni a sáros földbe és a többit elvégzi a jó Isten. A bedugott 2 *m.* magas dorong már élő fa gyanánt szerepel, a mely gyorsan nagy fává nő. Nem csoda tehát, ha a csallóközi nem akar vesződni a keményfák 10—20 *cm.* magas, jelentéktelennek látszó csemetéivel. Ezeket ugyanis gondosan jó széles gödörbe kell beültetni, s azután ápolni meg a gyomoktól megvédeni, míg felnő. Pedig ezek is gyorsan nőnek. A jobb helyeken 20 *cm.*-es csemetéből 2 év alatt már 150—200 *cm.*-es fácska fejlődik.

A Csallóközben mindenütt, a hol a talajnak hosszabb időközi vagy tartós elöntésétől nem kell tartani, nagy sikerrel telepíthetjük meg az értékes kemény lombfákat. A fenyőfélék már általában nem valók ide. A homokbuczkákon azonban az erdei és fekete-fenyő is jól diszlik.

De erre a homokra is czélszerűbb az ákáczt ültetni, mert azt tetszés szerint lehet nagy fának meghagyni, csonkolni vagy sarjadás útján kisebb méretű fává nevelni — még pedig közel annyi idő alatt, mint a fűzet vagy a nyárfát.

A nem sivár földeken, mérsékelt nedvesség mellett a kocsányos tölgy gyönyörűen és gyorsan növekszik, különösen ha kapás növényt termelnek a csemetesorok között, mikor növekvése megközelíti a szlavoniai tölgyét.

A kevésbé nedves talajon vagy pedig árkolásos művelés mellett a kitünő szerszám- és esztergályos-fát szolgáltató hegyeslevelű juhar is igen jó növekvést mutat, ugyszintén a mezei szil és amerikai fekete diófa is. Az iszapos földön a nemes dió örvendeteti meg mihamarább ültetőjét szép növéssel és termésével.

A nedvesebb talajon továbbá, ha nem nagyon meszes, a magas kőris igen rövid idő alatt nagy fává nő fel. A nedvességet a talajra igénytelen, de kitünő növekvésű amerikai kőris türi legjobban, melynek fája vetekedik a mi magas kőrisünkkel és a mellett az az előnye is megvan, hogy a kőrisbogár nem lepi el annyira, mint amazt.

A gyümölcsfákból a dión kívül különösen az alma és a szilva érdemlik azon a vidéken a pártolást.

A nemes füzek végre a vizenyős talajon általában, de a szárazabbon is, nagyobb ápolás mellett igen tekintélyes hasznot hajtanak.

A nemes füzek közül a vastagabb és durvább vesszőt adó *Salix viminalis* és *pruinosa* diszlenek a legszebben, a közép-finom és finom vesszőjű fajok közül pedig a *Salix viminalis glauca* és *kerski*, *uralensis* valamint a *purpurea* és *amygdalina*. Már a *Salix aurea* kevésbé érdemes a tenyésztésre, bár ez a nedves, iszapos talajon szép növekvést mutat.

A csallóközi ember azonban a folyampartra megy cziglét (mindenféle füz fonóvessző) szedni és sóhajtozik, hogy milyen kevés

az arravaló fonó vessző. Arra már nincsen gondja, hogy néhány négyszög méternyi területen arravaló füzest neveljen.

Látja ugyan, különösen az ármentesítő társulatok füzesein, hogy a nemes füzetermelés mily hasznot hajt, de mert gondozást igényel, nehezen határozza el magát a létesítésre.

Részemről minden alkalmat megragadok ugyan, hogy a már régebben is kosárfonással foglalkozó népnek fölvilágosítást adjak a nemes füzek tenyésztésének hasznáról; és némi siker mutatkozik is e téren, de még nagy közönnyel kell megküzdeni, míg a nép a saját javát fölismerve nemcsak szénát és nádat kaszál a szántásvetési munkán kívül, hanem földjének nedvességét, mely most gyakran kárt okozó is, ily módon a maga hasznára fordítani megtanulja.

Azt hiszem, hogy a komáromi 14 k. holdas állami csemetékertnek, a mely ugyancsak a Csallóközben fekszik, néhány év alatt előnyös hatása mutatkozni fog, mert a fásításnak nagyobb arányokban való megindításához hozzá fog járulni. Ennek érdekében különben a vármegyei gazdasági egyesület és a helyi lapok is közreműködnek. A múlt évben a m. kir. földmivelésügyi minister rendeletéből már 40 ezer darab, 8-féle fajta nemes füz dugványt adtunk ki teljesen ingyen, a mi a nagy területre ugyan nem sok, de kezdetnek eléggé biztató.

Pöschl Ferencz.

Az erdészeti jelentőségű *Nectria*-fajok biológiája. *Mayr* megállapította, hogy a *Nectria cinnabarina* nevű gombafaj (melynek konidialis strom-állapota *Tubercularia vulgaris* néven közismeretű) myceliumát élő, fásnövények fatestében terjeszti ki, a hol a parenchymás szövet sejtjeiben felbomlást idéz elő, minek következményeképpen a megtámadott fatest megbarnul, a juharfa esetében megzöldül és vizet vezető tehetségét elveszíti. Ennek folytán a beborító kéreg elszárad, ugyancsak a beteg részlet fölött levő szövet is.

Beck R. szerint a szaprofitikus megjelenés esetében a már elhalt fatestben szinesedés nem következik be. A gomba myceliuma ilyen esetekben tisztán csak a kéregszövetre szorítkozik. A fagyhatásra való hivatkozás a gombának terjedelmes és kártékony megjelenésekor indokolva van.

A gomba termőtestei többnyire a kérgen jelennek meg,

azonban a kérégtől megfosztott, kopasz fatest felületén is található. A leggyakoribb termőtestalakon kívül (a *Tubercularia*-vankosokról lefűződő egysejtű apró konidiumok) elegendő nedvesség esetében amazok mellett vagy pedig utánuk nagyobb, többsejtű, többnyire egyenes, henger alakú (a juhar- és vadgesztenyefán sarlószerűen görbült) konidiumok jelennek meg, a melyek nyugvó állapotba kerülhetnek. Perithecium-ok ritkán keletkeznek, még pedig gyepes csoportulásban a *Tubercularia*-stroma-n, máskor azonban különváltan amattól, közvetlenül a kérgen.

A termőtestalakulás úgy látszik általánosságban a substratumtól, különösképpen pedig a gazdanövény fajától lényegesebb módon van befolyásolva. Így a gyertyánfa például feltűnő mértékben kedvez a termőtestképződésnek, a tölgyfához, a juharfához, a kőrisfához és a vadgesztenyefához képest. A 3 fajnak megkülönböztetése (*Nectria cinnabarina*, *N. ditissima*, *N. cucurbitula*) a perithecium-ok alapján nehéz, az ascosporák szerint pedig lehetetlen.

Téteyi.

A sima fenyő (*Pinus Strobus*) Németország némely helyén már koros állományokat alkot, a melyek igen nagy fatömeggel bírnak. Így a bajor Pfalzban, Kaiserslautern mellett a trippstadti erdőhivatal kerületében a sima fenyő részben lucz- és erdeifenyővel elegyesen fordul elő. Az egyik 104 éves tiszta állomány egy hektáron $951 m^3$ fatömeget tartalmaz, egy 68 éves állomány $718 m^3$ -t. Ezek az állományok sűrűek, a törzsmagasság 30 *m*-ig terjed, a mellmagassági átmérő 80 *cm*-ig. Az ágtiszta haszonfa magasabb áron kel el, mint a lucz-, erdei- és vörösfenyő. Így az I. osztályu haszonfa ára 29, a II. osztályu $26\frac{1}{2}$, a III. osztályu $22\frac{1}{2}$ márka m^3 -ként. Ugyanott azt tapasztalták, hogy a sima fenyő természetes uton éppen oly könnyen ujul fel, mint a jegenyefenyő.

A vadászati költségvetés tárgyalása Württembergben. A házi kezelésben álló állami vadászterületek bevétele 1904-re 63.500 márkára, a bérbeadott vadászterületek bérösszege 23.380 márkára van előirányozva. Ezzel szemben a kiadás bérelt idegen területekért 3100 m., lőpénz 26.100 m., összesen 29.200 m.

A képviselőházi tárgyalásoknál felmerült az az óhaj, hogy az állami erdők vadászata nagyobb mértékben értékesíttessék bérbeadás útján. A kormány azonban erre nem bír hajlandósággal és

határozott kifejezést adott azon nézetének, hogy a vadászatnak, mint eddig, úgy ezután is az állami erdők tulnyomó részében saját kezelésben kell maradnia. Ez idő szerint az állami erdőbirtoknak csak mintegy 30%-a van bérbe adva. A vadászat nagyobb terjedelmű bérbeadása a fatermés után várható évi jövedelmet veszélyeztetné. Az elszaporodó vadállomány által okozott károkat és azoknak a távoli jövőben a fatermés mennyiségi és minőségi csökkenésében nyilvánuló következményeit a bérlet útján esetleg elérhető, de éppenséggel nem biztos jövedelmi többlet korántsem ellensúlyozná. Az erdészeti és vadászati kezelésnek egy kézben való egyesítése a legjobb biztosíték arra nézve, hogy a vadállomány a mező- és erdőgazdaság érdekeivel összeegyeztethető szinten maradjon. A házi kezelés azonban nagy értékkel bír abban a tekintetben is, hogy az erdészeti személynzetben az erdő iránti érdeklődést folyton ébren tartja.

A württembergi kormányt tehát magas közgazdasági érdekek vezérlik a vadászati kezelés kérdésének megítélésénél s e nézetének nyílt kifejtésében sem pártpolitikai, sem az esetleges magasállású, vadászati bérletre vágyó egyének iránti tekintetek nem befolyásolják.

A vaddisznó károkozásai Elsass-Lotharingiában ugylátszik igen nagymérvűek s az ottani tartománygyűlésen hosszasan tárgyaltattak. 1900-ban 191, 1901-ben 242, 1902-ben 470 és 1903-ban 487 község emelt kártérítési igényeket és pedig 58.000, 77.000, 244.000 és 282.000 márka erejéig.

Szederfák s szederfacsemeték kiosztása selyemtenyésztési célokra. A földművelésügyi miniszter a szegzárdi selyemtenyésztési felügyelőség útján az 1903. év végéig 870.824 db szederfát adományozott, míg a felügyelőség ellenőrzése alatt álló községi faiskolákból 3,787.275 db szederfa lett kiültetve. 1895. évtől kezdve továbbá az állami erdőhivatalok által kezelt csemetekertekben 54,128.523 darab 2—3 éves, kiültetés előtt még átiskolázandó szederfacsemetét termeltek, mely készletet községeknek s magánfeleknek ingyen szolgáltatták ki.

Az 1903. év végén összesen 563.156 db lombshedésre már teljesen alkalmas szederfa állott kizárólag közutak mentén s köztereken. Ezeknek a szederfáknak köszönhető az az 56,282.096 koronányi kereset (az 1903. évben 2,633.255 K.), mely az 1880.

évtől kezdve, bezárólag 1903. év végéig a selyemtenyésztés révén a legszegényebb néposztálynak jutott.

A szederfát éppen az ingatlannal nem rendelkező szegényebb néposztályra való tekintettel első sorban az állami, törvényhatósági s községi utak mellé, közterekre kell ültetni, mint azt az 1894. évi XII. t.-cz. 46. és 47. §. is rendeli. Ezért czélszerű, ha a községi selyemtenyésztési felügyelőség utasításai szerint kisebb szederfa(epres)kertet létesítenek.

Egy kilométer utszakaszra a kellő távolság mellett 200 db szederfát kell ültetni.

A gyümölcsöttermő szederfát gyakrabban kell csonkítani, (mint a füzfát, de nem oly gyakran) hogy ne gyümölcsöt, de inkább lombot teremjen vagy pedig a fiatal fákat kell ugyanabból a czélből olyan galyakkal beoltani, melyek gyümölcsöt nem teremnek.

Alkalmas szederfát, védőkarót, továbbá községeknek és magánfeleknek 2—3 éves szederfa-csemetéket (melyek azonban a kiültetés előtt még tovább iskolázandók) a szegzárdi m. kir. selyemtenyésztési felügyelőség ingyen szolgáltat ki. *Cserny Győző.*

Tűz oltására szolgáló folyadék. A „Vegyí Ipar“ szerint oly helyeken, a hol könnyen üt ki tűz, ajánlatos a következő oltó folyadékot készletben tartani: 2 hl. vízbe 3 kg. natriumbikarbonát, 5 kg. denaturált só és 5 kg. vízüveg keverendő. Ez a folyadék télen nem fagy meg és nyitott hordókban tartható mindenütt, a hol szükség lehet reá. Az elpárolgó vizet időnkint pótolni kell. Használat előtt a folyadékot jól fel kell keverni. Hatását meglepőnek mondják; a tűz azonnal elalszik, annyira, hogy pl. égő rongyot e folyadékba mártott kézzel veszély nélkül meg lehet fogni és el lehet oltani.

Névmagyarosítás. Reinfuss Viktor m. k. erdészjelölt (Besztercebánya) vezetéknevét „*Lengyel*“-re változtatta.

Halálozások. *Hitschmann* Hugó az Oesterreichische Forst und Jagdzeitung és több mezőgazdasági szaklap kiadója, a Ferencz József rend lovagja április hó 17-én Bécsben 66 éves korában elhunyt. *Salamín* Oszkár okl. erdész, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja április hó 20-án Budapesten 33. életévében meghalt. *Béke hamvaikra!*

